

Stockholms stads industriella verk.

Industriverksstyrelsen.

*Torsgatan 22, Va.; t. 91 61, Norr 9003.
Sammanträde minst en gång varje månad.*

Stockholms stads gasverk och elektricitetsverk samt vattenledningsverk förvaltas — sedan vid den år 1920 genomförda kommunala omorganisationen vattenledningsverket utbrutits nr det förut under drätselnämndens andra avdelning ställda byggnadskontoret och sammanförts med gas- och elektricitetsverken — fr. o. m. april 1920 av en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk. Denna består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. Vid styrelsens sammanträden äga verkställande direktören för gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer överingenjör vid gas- och elektricitetsverken med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. I början av varje år skall styrelsen till gatunämnden avlämna uppgift å de arbeten i stadens gator, som skola under året utföras. I fråga om gatubelysningen har styrelsen att ställa sig till efterrättelse av gatunämndens meddelade beslut. Över verkens förvaltning och rörelse skola föras fullständiga räkenskaper, vilka, avslutade för kalenderår, skola tillika med de hos styrelsen förda protokoll samt en särskild redogörelse för förvaltningen av verkens angelägenheter senast den 1 därpå följande april tillhandahållas revisorerna, vilka till

ett antal av tre, jämte två suppleanter, årligen utses av stadsfullmäktige. Revisionsförrättningen bör vara avslutad och berättelse däröver till styrelsen avlämnad före den 1 juli.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden, jämte suppleant för denne, samt en ledamot jämte suppleant, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för gas- och elektricitetsverken, resp. vattenledningschefen, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

F. n. pågår utredning (genom en av stadskollegiet tillsatt kommitté) ang. eventuellt förändrad organisation av de industriella verken (jfr sid. 222).

Instruktion m. m. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads industriella verk, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Arbetsordning för styrelsen över Stockholms stads industriella verk jämte instruktion för direktören och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen, antagen av industriverksstyrelsen den 10 maj 1920 med ändring den 17 dec. s. å. Instruktion för industriverksstyrelsens sekreterare och juridiska biträde, antagen av industriverksstyrelsen den 25 febr. 1921.

Stat år 1923. Utgifter: 29,860,355 kr. (däruv att täckas med lånemedel 2,808,755 kr.); inkomster: 28,924,000 kr.

Styrelsen över Stockholms stads industriella verk.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Lange, E., kassör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

*Andersson, E. V., förordmästare, stadsfullm.

*Andersson, J. E., ombudsman, stadsfullm.

*Hjorth, J. E., direktör.

*Lagerbjelke, J. G., greve, byråchef.

En vakant.

Suppleanter.

- *Almström, O. H., disponent, stadsfullm.
Cervin, N. H., skräddarmästare, stadsfullm.
*Forsberg, E. V., direktör, stadsfullm.
*Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.
Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.

Sekreterare och ombudsman

(4,000 kr.).

Boye, C. T. Hultman-; mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 2—3.

Delegerade av styrelsen.

- Åkerman, G. R. J., ordf.; vakant, vice ordf.,
Lagerbjelke, J. G. (suppl. för vice ordf.);
Lange, E.; Hjorth, J. E. (suppl.).

Industriverksstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

- Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.
Johanson, K. E., landsorganisationens sekreterare.

Öhrström, K. O. A., kapten.

Suppleanter:

- de Wahl, A., civilingenjör.
Söderberg, P., ombudsman.

Vattenledningsverket.

Huvudkontor: Torsgatan 30, Va.; t. 11 10, 35 24, Norr 7 37, Norr 64 12, Norr 69 89; expeditionstid: 9—4,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—3).

Distributionen: Torsgatan 30, Va.; t. 11 10, Norr 7 37, Norr 69 89; expeditionstid: 9—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—3 (för telefonmeddelanden hela dygnet t. 11 10, Norr 69 89).

Debiteringskontor för vattenavgifter: stadshuset, n. b., C.; t. »stadshuset»; expeditionstid: 9—3 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).

Årstaviksverket: Götgatan 96, Sö.; t. 20 17, Söder 337 16.

Laboratoriet: Götgatan 96; t. 89 46.

Norsborgsverket: t. Norsborg 10 och 44.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmönämnd anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten uteslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904. Den

gamla anläggningen vid Årstaviken skall i sin helhet nedläggas under innevarande år. Inom stadens område finnas dessutom vattenreservoarer i Årstalunden, Vanadislunden och Stadshagen samt ett vattentorn vid Mosebacketorg.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmönämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under däv. byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev emellertid vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Vattenledningsverket uppgör förslag till vattenledningens rörrät, pumpstationer, vattenkastare, fontäner m. m., verkställer anläggning och underhåll av desamma samt uppehåller driften av vattenledningsverket. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 okt. 1922 utgör vattenavgiften för mått vatten 25 öre per kbm. och för omått vatten 3 kr. 20 öre per rum och år.

Reglemente m. m. Taxa och reglemente för begagnande av Stockholms vattenledning, antagna av stadsfullmäktige den 11 nov. 1887 med ändringar den 23 jan. 1906, 2 dec. 1918, 3 nov. 1919 och 16 okt. 1922 (jfr ovan).

Stat år 1923. Utgifter: 4,320,355 kr. (däraf att täckas med lånemedel 988,755 kr.); inkomster: 3,683,000 kr.

Vattenledningschef (26).

Nordenstrahl, T. O. R.; mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Förste ingenjör (23).

Bergström, J. F.; mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Ingenjör (21)

(föreståndare för rörrätet och distributionen).

Dahlöf, G. A.; mottagningstid: 9—10 och 1—2

Ingenjör (21)

(föreståndare för Norsborgsverket).

Åberg, E. M., tjl. (se under hamnstyrelsen), tjf.
Helleday, W. H. (se nedan).

Byråingenjör (19).

Ericsson, G. J. I.

Ingenjörer (18).

Helleday, W. H., tjl. (se ovan), tjf. Svensson, E. D.; Erikson, S. V.; Alrutz, E. T.; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

Ingenjör (17).

Forsman, F. A., föreståndare för mätare- och mek. verkstaden vid distributionen.

Konstruktör (16).

Isaksson, J. O.

Iv.

IV.

Föreståndare för laboratoriet
(2,400—600 kr.).

Sondén, K. G. A. (kemiska avd.); Huss, H. A. (bakteriologiska avd.).

Två *ritare* (4,200—2,640 kr.), två *ritbiträden* (6).

Föreståndare vid kontoret för debitering av vatten- och renhållningsavgifter (18).

Ekebohm, N. K. K.

Bokhållare (18).

Hagberg, J. T. F., föreståndare för bokföringsavdelningen.

Bokhållare (17).

Enblom, K. J. E.; Erikson, T. K. I. (vid debiteringskontoret).

Förrådsförvaltare (17).

Edwall, A.

Bokhållare (15).

Flagstad, C. A. E.; Lundgren, C. A.

Kontorsskrivare (11).

Hallberg, Dagmar A. (vid debiteringskontoret); Larson, f. Hallin, Anna O.

Förste vaktmästare (7).

Moberg, K. G. E.

Två *kontorsskrivare* (9), åtta *kontorsskrivare* (därav fyra vid debiteringskontoret) (7), fem *extra kontorsskrivare* (3,120—2,160 kr.), fyra *extra kontorsskrivare* (2,160—1,620 kr.), två *extra vaktmästare* (1,380 kr.), ett *vaktmästarbiträde*.

Övermaskinist (16).

Cederqvist, K. A.

En *biträdande övermaskinist* (15), två *verkmästare* (15), en *verkmästare* (14), en *förrådsverkmästare* (14), tre *verkmästare* (12), tre *maskinister* (12), femton *distriktsförmän* (8), tre *automobilförare* (7), tre *extra verkmästare* (4,980—3,600 kr.), åtta *extra maskinister*, sex *avläsare*.

Vattenledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av vatten- och avloppsledningar hava av industriverkstyrelsen till entreprenörer antagits vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörnät. (Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. E. E. Berggrens efterträdare; Sibyllegatan 41, Ö.; t. 709 80, Norr 42 20.

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; t. 20 25, Söder 337 77.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; t. Clausens.

AB. A. Conlton; Kungsgatan 84, C.; t. 339 89, Norr 61 75.

AB. Fahnehjelm & C:o; Klarabergsgatan 42, C.; t. 2 38, Norr 25.

AB. M. Færden; Kungstengsgatan 10, Va.; t. 34 14, Norr 6 38.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.; t. 26 81, Norr 164 24, Norr 164 30.

AB. Carl Hansson; Rådmansgatan 73, Va.; t. 125 07, Norr 92 97.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; t. 31 20, Norr 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; t. 57 44, Norr 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, Sö.; t. 30 23, Söder 95 16.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, C.; t. 11 75, Norr 74 04.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, C.; t. 3 03, Norr 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, C.; t. Axel Sjögren & C:o.

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, C.; t. P. A. Sjögren.

Ahlsien & C:o; Kungsholmsstrand 131, C.; t. Norr 197 93.

Ahnner, Harald, Riddaregatan 17, Ö.Dj.; t. 736 84, Norr 46 84.

Billmans fabriks- och handels-ab.; Regeringsgatan 88, C.; t. 48 11, Norr 44 80.

Björnberg & Wikström, Kungstengsgatan 31, C.; t. Norr 183 25.

Bromma rörledningsaffär; Älviksvägen 170, Äppelviken; t. Äppelviken 1 56 (endast inom Bromma).

Carlsson, S. J., & C:o; Jarlagatan 18, Aspudden; t. Aspudden 12 (endast inom Brännkyrka).

Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 135, Enskede; t. Enskede 10 50 (endast inom Brännkyrka).

Hammarsten, W. A.; Karlshov, Örby, Älvsjö; t. Örby 58 (endast inom Brännkyrka).

Holmström, O.; Prästgårdsgatan 5, Sö.; t. 213 47, Söder 133 14.

Johansson, J. L., & C:o; Birgerjarlsgratan 119, Va.; t. 56 75, Norr 56 75.

Johansson, G. H.; Asplundsvägen 21, Äppelviken; t. Äppelviken 4 83 (endast inom Bromma).

Jonsson, J. A.; Liseberg 12, Västberga; t. Örby 2 04 (endast inom Brännkyrka).

Lindén, C.; Kungsgatan 73, C.; t. 322 42, Kungsh. 35 28.

Lindqvists, C. B., rörledningsaffär; Kammakaregatan 29, Va.; t. 68 27, Norr 60 90.

Ljungberg, J. A., & C:o; Skärgårdsgatan 9, St.; t. 2 62, Norr 27 19.

Lundquist, J., & C:o; Döbelnsgatan 54, Va.; t. 806 49, Vasa 35 19.

Pehrson, K.; Brittadal, Ulvsunda; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).

Pettersson, C. F.; Tallvägen 3, Gröndal; t. Gröndal 18 (endast inom Liljeholmens f. d. municipalsamhälle och Gröndal).

Rörledningsab. Montör; Lästmakaregatan 12, C.; t. 54 52, Norr 54 52.

Sylvan, Herman; Dalagatan 2, C.; t. 33 91, Norr 95 26.

Söders rörledningsaffär; Katarina Bangata 20, Sö.; t. 134 35, Söder 320 10.

Widebergs, Sven, efterträdare, K. Elmén; Bryggaregatan 12, C.; t. 50 46, Norr 74 06.

Värmeledningsab. Calor; Arbetaregatan 32, C.; t. 340 31, Norr 62 84.

Vattenledningsverkets läkare.

På grund av överenskomna bestämmelser skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som av stadens läkare föreskrives. För sådan sjukvård har staden uppgjort ackord med vissa läkare.

(Då dessa läkare icke på den grund äro att betrakta som stadens tjänstemän, hava deras namn icke i berörda egenskap upptagits i kalenderens personalavdelning.)

Till läkare för verkets arbetare hava t. v. antagits följande.

Ljung, A.; Odengatan 65, Va.; t. 124 09, Norr 43 71; mottagningstid: vardagar 9—12, sön- och helgdagar 10—11; juni—aug. vardagar 1—3, sön- och helgdagar 10—11.

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, C.; t. 331 80, Norr 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—aug. vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; t. 114 30, Söder 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10 och 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, Ö.; t. 749 85, Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Leffler, J. K. F.; Söderby sjukhus (för Norsborg); t. Tumba 142 och 3 10; mottagningstid 12—1 samt tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Gas- och elektricitetsverken.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Reglementen m. m. Reglemente för begagnande av gas från Stockholms gasverk och reglemente för begagnande av elektrisk ström från Stockholms elektricitetsverk, antagna av stadsfullmäktige den 16 dec. 1912. Taxa för gas, levererad från Stockholms gasverk, av stadsfullmäktige fastställd den 21 dec. 1911, med ändring den 18 dec. 1922; enligt denna taxa utgör gaspriset f. n. 20 öre per kbm. Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, av stadsfullmäktige fastställd den 21 dec. 1920, med

ändring den 18 dec. 1922; enligt denna taxa utgör priset per kwt. för belysning 40 öre och för motorström 24 öre. Stadsfullmäktige hava fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (d. 29 april 1912), till Råsunda (d. 16 juni 1913) och till Nya Hagalund (d. 29 juni 1914). För inkorporerade områden bestämmas taxorna i varje fall av stadsfullmäktige.

Direktörskontoret.

(Gemensamt för båda verken.)

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2,30.

Direktör

(20,000 kr.).

Dahländer, R.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Kontorschef (22).

Kihlström, O.; 1:e kamrerare; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (18).

Tegnér, U. W.; aktuarie.

Bokföringsavdelningen.

Förste bokförare (18).

Winge, F. G. E.; kamrerare; **Pettersson, G. E.;** kamrerare.

Bokhållare.

Säriling, A. A. A.; **Edholm, J. A.** (17); **Lindström, V. R. A.;** **Alsén, J. A. H.** (15); **Hultström, F. G.** (13).

Två extra bokhållare (3,600 kr.).

Kassakontoret.

Förste kassör (19).

Roggen, H. A.

Kassör (17).

Widfond, S. A.

Bokhållare.

Schalin, A. V. (17); **Svensson, N. G. A.** (15).

Korrespondent och föreståndare för biproduktförsäljningen (20).

Edberg, F. O.; kamrerare; träffas säkrast 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Direktörskontorets kansli.

Bokhållare.

Larsson, C. J. (17); **Schwartz, T. G.** (13).

Två stenografer (7).

IV.

Förrådsintendentens expedition.

Förrådsintendent (20).

Pihlgren, O. V.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (15).

Svartengren, C. A.

En *extra kontorsskrivare* (3,360 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Johansson, F. A. O.

Sju *expeditionsvakter*.

Gasverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmonämnden. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Belysningen hade staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare överlåtit på ett gasbelysningsbolag. Det dröjde till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gas-tillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Inlösningssumman för Gaslysningsaktiebolagets verk med rörnät och inventarier utgjorde 3,003,333 kr. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket, Klaragasverket, till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket terhölls i dåvarande Hjorthagen inom norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, Värtagasverket, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida edläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och fortgingo till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. I enlighet med av stadsfullmäktige

år 1913 fattat beslut har Värtagasverket sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats. Arbetena härmed avslutades år 1921. Gasen tillverkas numera i kammarugnar, vilka som bi-produkt giva en för värmeledningar särskilt lämplig koks. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket; verket nedlades definitivt hösten 1922. — En större administrationsbyggnad, som uppförts vid Torsgatan, togs i bruk år 1906.

Stat år 1923. Utgifter: 11,657,000 kr. (däruv att täckas med låne-medel 295,000 kr.); inkomster: 11,362,000 kr.

Överingenjör (27).

Blomqvist, E. R.; t. »gasverket»; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokhållare (18).

Bergstrand, K. H., aktuarie, tjl. (se nedan).

Gasverkets kansli.

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2,30.

Bokhållare (15).

Forssell, K. G.

En *extra bokhållare* (3,900 kr.), en *kontorsskrivare* (å äldre stat: 2,000 kr.), två *stenografer* (7), en *vaktmästare* (6).

Försäljningsexpeditionen.

Torsgatan 24, Va.; t. »gasverkets koks-försäljning»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—3 (juni—aug. 9—2).

Föreståndare.

Carell, S. T., bokhållare (17).

Bokhållare och kassör (15).

Morén, O. W.

Bokhållare (13).

Håkansson, G. H.; Lindvall, J. V. A.

Två *extra bokhållare* (2,880 kr.), ett *kontorsbiträde* (5), en *expeditionsvakt*.

Värtagasverket.

Värtan; t. 711 82, 729 51, 729 86, Norr 74 26, Norr 82 48; expeditionstid: 8,30—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 8,30—2,30 (juni—aug. 8,30—1,30).

Förste ingenjör för driften (24)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Morén, K. E.; t. 729 51; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjörer för driften (20)

(nuv. inneh. kvarstå å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Dahlin, O. B.; Fredriksson, V. J. V.

Ingenjör för driften (20).

Jeanson, K. B. H.

Byråingenjör (22).

Molin, A. G.

Laboratorieföreståndare (19).

Qvarfort, S. G.

Fyra kemister (4,800—3,600 kr.), fyra ritare (5,400—3,120 kr.), en laboratorievakt.

Förste gasmästare (17).

Ekman, O. G.

Tre gasmästare (15).

Förste verkmästare (17).

Cronvall, J.; Sjölund, K. J.; Danielsson, S. E.

Två verkmästare (15).

Tekniska bokföringsavdelningen.*Kamrerare* (19).

Malmberg, E. K. G.

Bokhållare.

Idholm, K. G. (17); Gihl, C. I. E., Jaensson, K. B. (15); Sköld, E. E., Törngren, B. T. O., Rehnberg, A. O., Johnsson, J. A. G. (13).

En kontorsskrivare (å äldre stat: 2,000 kr.), en extra bokhållare (3,120 kr.), ett kontorsbiträde (5), ett extra kontorsbiträde (2,640 kr.), två expeditionsvakter.

Förrådskontoret.*Förrådsförvaltare* (18).

Vakant, t.f. Bergstrand, K. H. (se ovan).

Bokhållare.

Eklöf, E. A. (17); Ahrlieft, K. H., Strandberg, K. W. (15); Ericson, H. T. S., Andersson, V. G. (13).

Dessutom vid Värtagasverket: en förråds-mästare (13), fyra maskinister (12), fem för-män (12), tio förmän (11), nio förmän (10), tre förrådsvakter (6) och sex portvak-ter (6) samt 223 arbetare (vid 1923 års början).

Distributionen.

Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expe-ditionstid: 9—5, lördagar och helgdags-aftnar 9—3 (juni—aug. 9—2).

Förste ingenjör (24).

Lewin, R. Chr.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Byrå för tekniska utredningar.*Byråingenjör* (22).

Danielson, A.

Extra byråingenjör
(6,720 kr.).

Wennerbärg, P. A.

Två ritare (4,200 kr.).

Provköket.

Torsgatan 26, Va.

Hemkonsulent.

Vakant.

En biträdande hemkonsulent (2,400 kr.).

Bokföringsavdelningen.*Bokhållare.*

Haglund, J. B. (17); Harlén, C. G. (13).

**Rörnäts- och gatubelysnings-
avdelningen.***Ingenjör* (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Hybbinette, N. F.

Förste verkmästare (17).

Johansson, A. G.

Två verkmästare (15).

Bokhållare (13).

Stenberg, N. G.

En kartritare (4,200 kr.).

**Installations- och verkstadsavdel-
ningen.***Ingenjör* (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Cederström, E. B.

Iv. Förste verkmästare (17).

Karlsson, K. L.; Södergård, E. E. E.

Bokhållare.

Gillstedt, A. H. (17); Carlsson, S. V. (13).

En kontorsskrivare (7).

Norra utställningen.

Kungsgatan 54, C.; t. »gasverket».

Föreståndare.

Schmidt, E. T., uppbördsförmän (12).

Södra utställningen.

Västra slussgatan, Sö.; t. »gasverket».

Föreståndare.

Magnusson, C. O., uppbördsförmän (12).

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjörer.

Larson, J. V. (19); Schylow, T. E. (18).

Förste verkmästare (17).

Stenberg, C. F. L.

En verkmästare (15).

Bokhållare (13).

Nilsson, G. D.

En extra bokhållare (2,880 kr.), en expeditionsvakt.

Förrädskontoret.

Förrädsförvaltare (18).

Rossing, C. A. E.

Bokhållare.

Nyström, J. D., Bergschöld, F. E. (15); Fredrikson, E. G., Samuelson, K. A. W. (13).

En förrädsförmän (13), en extra bokhållare (3,600 kr.), en expeditionsvakt.

Avdelningen för avläsning och uppbörd.

Uppbördschef (19).

Sirfeldt, C. A.

Bokhållare (17).

Lindström, K. F. (å räkningskontoret I); Jörne, T. (å räkningskontoret II); Ekstrand, G. M. (för avläsning); Bergman, A. E. (för inkasseringssavd.).

Bokhållare.

Larsson, J. E., Schönkult, S. I. M., Anderson, E. V. (15); Keyser, F. R., Fröding, V. K. H., Broman, I. R., Johannisson, G. V., Jönsson, E. W., Widegren, E. M. (13).

Tre extra bokhållare (3,360—2,880 kr.), två kontorsskrivare (9), fyra kontorsskrivare (7), fem kontorsbiträden (5), två extra kontorsbiträden (2,400—1,800 kr.).

Två uppbördsförmän (12), tre centraluppbördsförmän (11), fyrtiofem uppbördsförmän (10), fem extra uppbördsförmän (3,900—3,120 kr.), en förmän (11), sex förmän (10), sex förmän (9), två förrädsförmän (6), två automobilförare (7), en klockvakt (5), fyra portvakter (4), två expeditionsvakter samt 222 arbetare (vid 1923 års början).

Gasverkets läkare.

(Jfr sid. 179.)

Hultkvist, G. E., Rådhusgränd 3, St.; t. 72 17, Söder 307 13; mottagningstid: vardagar 9,30—10,30.

Elektricitetsverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—3 (juni—aug. 9—2).

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, inkom gasverksstyrelsen i oktober 1889 med förslag till anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor, men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 13 december 1889. Sedan tomten nr 6 i kv. Hästen med adress nr 38 vid Regeringsgatan blivit inköpt, anslags stadsfullmäktige den 19 december 1890 1,244,000 kr. för anläggningens utförande. Den 1 september 1892 öppnades Brunkebergssverket — såsom stationen kallades — officiellt, och då voro 1,024 glödlampor inkopplade. Verket utvidgades sedermera väsentligt i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och ombyggdes verket till enbart understation.

Den 1 juni 1900 biföll stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk i Hjorthagen — den blivande elektriska huvudstationen vid Värtan — med därtill hörande understationer och ledningsnät för en approximativt beräknad kostnad av 8,039,000 kr.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan med dess understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången utsläpptes från Tulestationen. Kronobergsstationen började sin verksamhet den 14 oktober s. å. och Katarinastationen den 3 november

s. å. Till Brunkebergverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november s. å. Djurgårdsstationen färdigbyggdes 1906, Enskedestationen 1911, Nybohovstationen och Lillsjöstationen 1914.

Under år 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av c:a 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Arbetet med verkets utbyggande påbörjades 1912 och kunde, sedan byggnadsförslaget i oktober 1914 vunnit laga kraft, upptagas i full utsträckning. Den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm, och år 1921 avslutades hela utbyggnaden. Untraverket kan nu med sina fyra turbiner å 10,000 hkr av Dalälvens vattenkraft uttaga 40,000 hkr för överförande till Stockholm. Kostnaden för anläggningen i dess helhet har uppgått till 27,489,987:78 kr.

På grund av det under senare tid alltmer ökade behovet av elektrisk energi för olika ändamål har det emellertid visat sig, att Untraverket inom relativt få år ej längre torde kunna tillgodose Stockholms hela behov av vattenkraft. För att tillförsäkra staden möjlighet att fylla dess framtida behov i detta hänseende inköpte staden 1920 den i Indalsälven belägna Svartålsforsen för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. Fullt utbyggd och efter vissa sjöregleringar beräknas Svartålsforsen kunna lämna 60,000 hkr.

Stat år 1923. Utgifter: 13,883,000 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,025,000 kr.); inkomster: 13,879,000 kr.

Överingenjör (27).

Decker, A; Tulegatan 13, Va.; t. 85 54, 98 26, 230 64, Norr 93 84, Norr 98 55; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Elektricitetsverkets kansli.

Tulegatan 13, Va., t. 85 54, 98 26, 230 64, Norr 93 84, Norr 98 55.

Bokhållare (18).

Lindqvist, C. E. O., aktuarie.

Bokhållare.

Gustafsson, K. F. (15); Alsén, E. D. J. (13).

Två extra bokhållare (3,900—2,400 kr.), tre stenografer (7), ett extra biträde (2,880 kr.), två extra kontorsbiträden och telefonister (1,800 kr.), fyra expeditionsvakter.

Driften.

Tulegatan 13, Va.; t. 85 54, 98 26, 230 64, Norr 93 84, Norr 98 55.

Förste ingenjör (24).

Richson, E. H.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Andreason, E. M.

Ingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme och lyse).

Dahl, A. M.

Två ritare (5,160—3,600 kr.).

Förste verkmästare (17).

Nilsson, K. E.

Tre verkmästare (15).

Untraverket.

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57.

Driftchef (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, bostad, värme, lyse och planteringsland).

Hollstein, J. A. G.

Förste verkmästare (17).

Hammarlund, K. A.

Övermaskinist (17).

Hedling, K. K.

Bokhållare (17).

Ericsson, K. E. M.

En förrädsförmän (10).

Värtaverket.

Värtan; kontoret: t. 744 24, Norr 51 84; maskinrummet: t. 744 47, Norr 64 14.

Maskiningenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 16, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme lyse och planteringsland).

Lindblad, B. E.

Elektroingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Holmberg, K. R.

IV. Övermaskinist (17).

Mattsson, F. L. L.

Förste verkmästare (17).

Råman, C. A.

TVå biträdande övermaskinister (15).

Bokhållare.

Ström, N. D. (17); Holmgren, K. A. (15), Lagerquist, K. H. (13).

Ett extra skrivbiträde (3,000 kr.), en förrädsförmän (10), ett verkmästarbiträde (8), en portvakt (4).

Tulestationen.

Tulegatan 9 & 11, Va.; t. 136 84, Norr 197 57.

Fyra stationsförmän (12).

Brunkebergssationen.

Regeringsgatan 38, C.; t. Norr 207 18.

TVå stationsförmän (11).

Kronobergsationen.

Kungsholmsgatan 55—57 C.; t. Norr 167 06.

TVå stationsförmän (11).

Katarinastationen.

Kapellgränd, Sö.; t. Söder 137 76.

Fyra stationsförmän (12).

Djurgårdsationen.

Djurgården, Ö.Dj.; t. Norr 48 23.

En stationsförmän (11).

Enskedestationen.

Enskede; t. Söder 334 43.

En stationsförmän (10).

Nybohovstationen (Brännkyrka).

Liljeholmen; t. Söder 348 90.

Tre stationsförmän (10).

Lillsjöstationen (Bromma).

Lillsjönäs, Ulvsunda; t. Norr 8 20.

TVå stationsförmän (10).

Dessutom för driften: tjugufem maskinister (12), nio elektromaskinistförmän (12), två stationsförmän (12), tre förmän (12), två stationsförmän (11), en stationsförmän (10), två batteriförmän (10), tre förmän (10), fyrtio elektromaskinister (9).

Distributionen.

Tulegatan 13, Va.; t. 85 53, 95 53, Norr 77 12, Norr 77 44.

Förste ingenjör (24).

Wallér, C. H.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Klingberg, K. Hj.

Ingenjörer (19).

Dalén, G. E. A.; Egnell, E. A.

Förste verkmästare (17).

Bergqvist, S. E.

En verkmästare (15), ett verkmästarbiträde (8).

Bokhållare.

Sundstrand, G. D. (18); Spång, P. E. (17); Grandell, J. G., Wirén, C. G. L. (15); Eriksson, N. G. J., Kristoffersson, J., Holmberg, O. (13).

Åtta extra bokhållare (3,900—2,880 kr.), tre expeditivakter.

Ledningsnäten.

Tulegatan 13, Va.; t. 85 54, 98 26, 230 64, Norr 93 84, Norr 98 55.

Förste ingenjör (24).

Laurell, K. J.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (20).

Block, J. L.

Ingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Ringström, R. G.

Förste verkmästare (17).

Ohrling, A. W.

TVå verkmästare (15).

Bokhållare (15).

Ramberg, J. S.

TVå ritare (3,360—2,640 kr.).

Kartverket.

Föreståndare

(6,180 kr.).

Södersten, T. C. Hj.

En ritare (2,880 kr.).

Dessutom vid ledningsnäten: en förmän (12), två förmän (11), två förmän (10), ett verkmästarbiträde (8).

Byrå för tekniska utredningar.

Byråingenjörer (22).

Widström, A. D.; Erikson, E.

En ritare (5,340 kr.).

Verkstäderna.

Förste verkmästare (17).

Andersson, A. L.

Två *verkmästare* (15), en *förman* (12), två *förmän* (11), en *förman* (10), två *verkmästarebiträden* (8), en *automobilförare* (7), en *portvakt* (4).

Ackvisitionsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; t. 85 54, 98 26, 230 64.

Ingenjör

(för ackvisition och i samband därmed stående utredningar)

(högst 8,100 kr.).

Rahm, C. O.

Utställningen.

Regeringsgatan 38, C.; t. 66 27, Norr 10 02.

Föreståndare

(6,000 kr.).

Nissar, J. W., *förman* (se nedan).

Uppbördsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; t. 16 19, Norr 980.

Uppbördschef (19).

Eckerström, L. A.; *mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.*

Kontraktsteckning.

Bokhållare.

Österman, G. H. (17); Millstein, O. F. M. (13).

En *extra bokhållare* (3,600 kr.), en *extra uppbördsman* (för inkassering av depositioner).

Avläsning.

Bokhållare.

Ericsson, G. E. (17); Hodel, F. E. B. (15).

En *extra bokhållare* (3,600 kr.), sju *förmän* (därav en *tjänstledig*; se ovan) (12), tjugu *uppbördsmän* (10), nitton *extra uppbördsmän*, växlande antal *extra skrivbiträden* samt tre *expeditionsvakter*.

Debitering och inkassering av strömgifter.

Bokhållare.

Östervall, C. J. (17); Mathson, L. A. W., Wetzdorff, K. E. B. (15); Kjellqvist, F. J. H., Rydberg, W. O., Biriell, E. P. V., Möller, E. O. V. (13).

Sju *extra bokhållare* (3,600—2,880 kr.), en *kontorsskrivare* (9), två *kontorsskrivare* (7), nio *kontorsbiträden* (5), ett *extra kon-*

torsbiträde (2,250 kr.), två *centraluppbördsmän* (11), nitton *uppbördsmän* (10), tre *extra uppbördsmän*, en *expeditionsvakt*.

Inbetalning av strömgifter och inkassögöromål utanför den vanliga inkasseringen.

Bokhållare.

Gustafsson, K. G. A. (17); Löfgren, K. R. (13).

En *extra bokhållare* (3,120 kr.), två *centraluppbördsmän* (11), två *expeditionsvakter*.

Räkenskaps- och kassakontoret.

Tulegatan 13, Va.; t. 97 64, Norr 97 64, Norr 1183.

Kamrerare (19).

Ahlström, J. G.

Kassör (17).

Carlsson, A. T.

Bokhållare.

Bergwall, C. T. (17); Ullman, P. R., Fagerell, J. V. W. (15); Nyström, K. T., Guldbrand, S. G. (13).

En *extra bokhållare* (3,900 kr.), en *expeditionsvakt*.

Förrädskontoret.

Tulegatan 13, Va.; t. 97 64, Norr 97 64.

Förrädsförvaltare (19).

Nylén, A. E.

Bokhållare (17).

Stenrot, J. A. T., *förrädsförvaltarens assistent*.

Inköpsavdelningen.

Bokhållare (13).

Thunholm, D. N. V.; Trotter, J. K.

En *extra bokhållare* (2,880 kr.).

Räkningsavdelningen.

Bokhållare (13).

Söderberg, K. S.; Broström, T.

En *extra bokhållare* (3,900 kr.).

Bokföringsavdelningen.

Bokhållare.

Söderlind, R. D. (15); Trotz, G. (13).

Två *extra bokhållare* (3,900—3,600 kr.), två *expeditionsvakter*.

Förråden.

Huvudförrådet.

En *förräds-mästare* (13), två *förräds-vakter* (6).

IV.

Värtaförrådet.
Se Värtaverket.
Untraförrådet.
Se Untraverket.

Husbyggnadsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; t. 85 54, 98 26, 230 64,
Norr 93 84, Norr 98 55.

Arbetschef
(8,000 kr.).

Hansson, G. A.; mottagningstid: 2—3, lördagar
och helgdagsaftnar 1—1,30.

Arkitekt
(7,500 kr.).

de Frumerie, G.

Byggnadsingenjör
(6,300 kr.).

Andersson, G. N.

Byggmästare
(6,000 kr.).

Hultman, C. V.

Två ritare (3,600 kr.).

Elektricitetsverkets läkare.
(Jfr sid. 179.)

Svensson, F. L., Drottninggatan 88 B, C.; t.
29 40; mottagningstid: 8—9.

Palmqvist, N. L., Tierp; t. Tierp 13 (för Un-
traverket).

**Belysning av gator och allmänna
platser.**

Gas- och elektricitetsverken ombesörja belys-
ningen av gator och allmänna platser. Belys-
ningen sker dels med gas, dels med elektricitet
och dels med fotogen.

Lykttändarpersonalen ombesörjer gas- och olje-
belysningen; den elektriska belysningen, som tändes
och släcks medelst automatiska anordningar, skö-
tes av elektricitetsverkets montörer. Staden är in-
delad i sex lykttändardistrikt, var ett och ett med
sin förman och 13 à 20 lykttändare (se nedan).

Längsta lystiden är den 25 december, då
lyktorna tändas kl. 3,45 e. m. och släckas kl.
8,30 f. m.

Stat år 1923. Gasbelysningen: Ut-
gifter (förutom gasförbrukning, ränta och amor-
tering): 435,000 kr. Oljebelysningen: Ut-
gifter (jfr ovan): 19,500 kr. Elektricitets-
belysningen: Utgifter (jfr ovan): 280,000 kr.

Avlöningar. Förmän: lönegrupp 9. Lykt-
tändare: 3,264—2,964 kr.

Lykttändardistriktet.

1 distriktet.

Vaktrum: Västmannagatan 49, Va.
Personal: 1 förman och 13 lykttändare.

2 distriktet.

Vaktrum: Skepparegatan 34, Ö. Dj.
Personal: 1 förman och 20 lykttändare.

3 distriktet.

Vaktrum: Klaragasverket, Mästersamuels-
gatan 81, C.
Personal: 1 förman och 17 lykttändare.

4 distriktet.

Vaktrum: Regeringsgatan 105, C.
Personal: 1 förman och 16 lykttändare.

5 distriktet.

Vaktrum: Kocksgatan 20, Sö.
Personal: 1 förman och 16 lykttändare.

6 distriktet.

Vaktrum: Hornsgatan 92, Sö.
Personal: 1 förman och 15 lykttändare.
Inalles sålunda 6 förmän och 97 lykttän-
dare; dessutom äro anställda 4 sifonpumpare.

**Gas- och elektricitetslednings-
entreprenörer.**

För utförande och reparation av gas- och elek-
tricitetsledningar har styrelsen över Stockholms
stads industriella verk till entreprenörer
antagit vissa personer och firmor, och äger icke
någon annan att befatta sig med dylika led-
ningar, avsedda för begagnande av gas eller
elektricitet från stadens verk.

Gasledningsentreprenörerna äro för närvaran-
de till antalet 33 och elektricitetsentreprenörerna
18. För namn och adresser m. m. hänvisas till
nedanstående förteckning (firmainnehavarna äro ej
i egenskap av entreprenörer upptagna i komm-
unkalenderns personalavdelning).

Gasledningsentreprenörer.

- AB. E. E. Berggrens Eftr.; Sibyllegatan 41, Ö.;
t. 709 80, Norr 42 20.
AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.;
t. 20 25, Söder 337 77.
AB. Clausens Gas- och Vattenledningsaffär; Tunnel-
gatan 16, C.; t. Clausens.
AB. A. Conilton; Kungsgatan 84, C.; t. 339 89,
Norr 61 75.
AB. Fahnehjelm & C:o; Klarabergsgatan 42, C.;
t. 2 38, Norr 25.
AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, Va.; t.
34 14, Norr 6 38.
AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.;
t. 26 81, Norr 164 24, Norr 164 30.
AB. Carl Hansson; Rådmansgatan 73, C.; t.
125 07, Norr 92 97.
AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; t. 31 20,
Norr 62 88.
AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrko-
gata 2, C.; t. 57 44, Norr 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, *Sö.*; t. 30 23, Söder 95 16.
AB. P. Naumburg & Co; Norrlandsgatan 24, *C.*; t. 11 75, Norr 74 04.
AB. A. Rundquist & Co; Jakobsbergsgatan 23, *C.*; t. 3 03, Norr 46 09.
AB. Axel Sjögren & Co; Mästersamuelsgatan 34, *C.*; t. »Axel Sjögren & Co».
AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, *C.*; t. »P. A. Sjögren».
Ahxner, Harald; Riddaregatan 17, *Ö. Dj.*; t. 736 84, Norr 46 84.
Billmans fabriks- och handels-ab.; Regeringsgatan 88, *C.*; t. 48 11, Norr 44 80.
Björnberg & Wikström; Kungstensgatan 31, *C.*; t. Norr 183 25.
Bromma rörledningsaffär; Alviksvägen 170, Äppelviken; t. Äppelviken 156 (endast inom Bromma).
Carlsson, S. J. & Co; Jarlagatan 18, Aspudden; t. Aspudden 12 (endast inom Brännkyrka).
Eriksson & Olsson; Stockholmsvägen 135, Enskede; t. Enskede 10 50 (endast inom Brännkyrka).
Holmström, O.; Prästgårdsgatan 5, *Sö.*; t. 213 47, Söder 133 14.
Johnsson, G. H.; Asplundsvägen 21, Äppelviken; t. Äppelviken 4 83 (endast inom Bromma).
Jonsson, J. A.; Liseberg 12, Västberga; t. Örby 2 04 (endast inom Brännkyrka).
Lindén, C.; Kungsgatan 73, *C.*; t. 322 42, Kungsh. 35 28.
Lindqvists, C. B., rörledningsaffär; Kammakaregatan 29, *C.*; t. 68 27, Norr 60 90.
Ljungberg, J. A., & Co; Skärgårdsgatan 9, *St.*; t. 2 62, Norr 27 19.
Lundqvist, J. & Co; Döbelnsgatan 54, *Va.*; t. 806 49, Vasa 35 19.
Pehrson, K.; Brittdal, Ulvsunda; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).
Rörlednings-ab. Montör; Lästmakaregatan 12, *C.*; t. 54 52, Norr 54 52.
Sylvan, Herman; Dalagatan 2, *C.*; t. 33 91, Norr 95 26.
Söders rörledningsaffär; Katarina Bangata 20, *Sö.*; t. 134 35, Söder 320 10.
Widebergs, Sven, Eftr., K. Elmén; Bryggaregatan 12, *C.*; t. 50 46, Norr 74 06.

Elektricitetsverkets entreprenörer.

A. E. G., Elektriska ab., filial i Stockholm; Sveavägen 21, *C.*; t. »A. E. G.».
Ahlsöns elektriska ab.; Birgerjarlsgatan 31, *C.*; t. 144 19, Norr 146 05.
Allmänna svenska elektriska ab.; Klarabergsgatan 21, *C.*; t. »Asea».
von Brömssen, Adolph, Ingenjörsfirma; Kungsgatan 56, *C.* (endast för hissar); t. 114 64.
Eck, Elektriska ab.; Kungsgatan 55, *C.*; t. 28 41, 28 42, 28 43.
Elektriska bolaget Poijes & Wettermark; Regeringsgatan 31, *C.*; t. 85 69, Norr 56 51, Norr 123 55.
Elektriska ljus- och kraft-ab.; Drottninggatan 10, *C.*; t. 113 03, 212 55, Norr 69 44, Norr 208 23.
Graham Brothers ab.; Norr Mälarstrand 34, *C.*; t. namnanrop; Drottninggatan 77, *C.*; t. 16 57, Norr 14 91, Norr 23 62.
Heilborns, Aug., elektricitetsbyrå; Drottninggatan 55, *C.*; t. 17, Norr 58 00.
Järnhs elektriska ab.; Klarabergsgatan 56, *C.*; t. 1 08, 42 08, Norr 80 32, Norr 94 13, Norr 213 13.
Löfquists, Hjalmar, elektriska ab.; Birgerjarlsgatan 23, *C.*; t. 503, 714 03, Norr 76 10.
Nya Luth & Roséns elektriska abs filial; Lästmakaregatan 18, *C.*; t. 45 50, 52 28, Norr 108, Norr 83 62.
Rudhammar & Co, Elektriska ab.; Kungsgatan 56, *C.*; t. 105 36, Norr 46 24.
Siemens-Schuckert, Elektriska ab.; Kaptensgatan 6, *Ö. Dj.*; t. namnanrop och Norr 50 90.
Skandia, Elektriska ab.; Tunnelgatan 14, *C.*; t. 223 30, 223 33, 223 96, Norr 45 24, Norr 45 74.
Småindustrier, ab.; Linnégatan 29, *Ö.*; t. 711 19, Östern. 10 18.
Strandbergs, J., elektriska ab.; Oxtorgsgatan 9 B, *C.*; t. 107 07, Norr 75 09.
Werdenhoffs, elektriska ab.; Biblioteksgatan 11, *C.*; t. 214 28, Norr 92 64.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16, Sö.; t. »hamnstyrelsen». Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri onsdag kl. 7 e. m.

I gamla tider ägde Stockholm en hamnstyrelse, »kommitterade för börs-, hamn- och brobyggnader». Senare hava frågor rörande stadens hamnväsende handlagts av drätselnämnden efter dess upprättande år 1864. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avsågs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnären (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag har ny instruktion för hamnstyrelsen utfärdats den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att kungl. maj:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot utöver

de av stadsfullmäktige valda (jfr nedan).

Hamnstyrelsen handhaver skötseln av stadens hamnväsen; det åligger den i sådant avseende

att omhänderhava hamnrörelsens drift och sålunda tillse, att för trafiken upplåtna delar av hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar på ändamålsenligt sätt användas till handels och sjöfartens bästa;

att sörja för, att såväl tullhamnen som de färdigbyggda delarna av frihamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar underhållas i det skick, trafiken kräver, att handels och sjöfartens behov av nya anläggningar bliva tillgodosedda, samt att de utredningar, som härför erfordras, bliva verkställda; samt

att tillse, att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhava till hamnväsendet hörande upp- och ombesörja förändret av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av kungl. maj:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av kungl. maj:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter välja stadsfullmäktige fyra suppleanter.

Hamnstyrelsen biträdes vid skötseln av stadens hamnväsende av hamndirektören, vilken äger närvara vid styrelsens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Enahanda befogenhet tillkommer avdelningsföreståndare (se nedan) med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredragas. De hamnstyrelsen åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektören å tre avdelningar, nämligen hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt kameralavdelningen, innefattande styrelsens räkenskapsavdelning och hamnkassakontoret. För handläggning av hamnbyggnadsärenden äger styrelsen påkalla biträde av vederbörande stadsmyndighet.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning granskas årligen av tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms

stads hamnstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 29 april 1921. Prov. instruktion för hamndirektören, antagen av hamnstyrelsen den 22 febr. 1922. Instruktion för hamnstyrelsens sekreterare och ombudsman, antagen av hamnstyrelsen den 4 jan. 1922.

Stat år 1923. Utgifter: 9,050,080 kr. (därav att täckas med lånemedel 2,457,000 kr.); inkomster: 3,715,080 kr. (därav statsbidrag 38,750 kr.).

Hamnstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

Fagerlund, C. A. V., direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

Kamph, A. O. L., direktör, stadsfullm. (utsedd av kungl. maj:t).

Larsson, A. G., ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Rissén, H. J. R., tullkassör (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.

Ancher, K. M., direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

Forsman, F. V., direktör (utsedd av stadsfullm.).

Indebetou, E. A., direktör (utsedd av stadsfullm.).

Jacobsson, G. L., direktör (utsedd av kungl. maj:t).

Törnberg, A. O. O.son, förste reparatör (utsedd av stadsfullm.).

Weideman, C. O., åkeriöfverståndare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Hamnstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Göthberg, J. A., förman.

Rönnow, A., direktör.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Suppleanter:

Ericson, T., grosshandlare.

Petersson, C. M., hamnarbetare.

Hamndirektör (29).

Vinberg, S. W. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1927); mottagningstid: 10—12.

Sekreterare och ombudsman

(4,000 kr.).

Boye, C. T. Hultman-; mottagningstid: måndagar, tisdagar och torsdagar 9,30—10,30.

Kameralavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 2 tr., Sö.; t.: »hamnstyrelsen» (9—5); 207 31, Söder 348 02 (övriga tider); expeditionstid: 9,30—3, lördagar och helgdagsaftnar 9,30—2.

Kameralavdelningen, som förestås av hamnkamreraren, och som består av styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret, åligger bl. a. att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhåva till hamnväsendet hörande uppbörd, att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrodda förvaltningen ävensom att handlägga övriga ärenden av ekonomisk art. Uppbördsinspektören har att utöva kontroll över till hamnen inflytande medel. Hamnfogdarna hava att, var inom sitt område, debitera, uppbära och redovisa staden tillkommande hamnavgifter för fartyg och varor från inrikes ort; uppbörden av motsvarande avgifter för den utrikes trafiken ombesörjes av tullverket.

Författningar. Taxa å hamnavgifter i Stockholm för åren 1919—23, fastställd av kungl. maj:t den 28 mars 1919, med ändringar den 28 maj 1920, 12 aug. och 31 dec. 1921 samt 19 april och 13 dec. 1922. Beträffande denna taxa gäller tillsvidare intill 1923 års utgång den bestämmelsen, att avgifterna, med vissa undantag, utgå med 50 % förhöjning. Överståthållarämbetet ang. uppbörd av hamnavgifter den 12 maj 1919. Prov. instruktion för hamnkamreraren, antagen av hamnstyrelsen den 22 mars 1922. Instruktion för hamnfogdarna i Stockholm den 6 febr. 1877. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt av överståthållarämbetet den 25 april 1885. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av överståthållarämbetet den 28 dec. 1922.

Stat år 1923. Utgifter: 422,640 kr.

Hamnkamrerare (21).

Gellerstedt, E. H. A.; mottagningstid: 1—3.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen.

Telefoner: se ovan.

Bokhållare.

Sundmark, N. W. A. (17); **Berggren, C. G. E.** (13).

Kontorsskrivare och registrator (11).

Ekholm, G. E. V. (Gerd).

Ett kontorsbiträde (5), två extra kontorsbiträden (2,700—1,980 kr.), en telefonist (1,680 kr.).

HS.

Förste vaktmästare (7).

Bäckman, G. O.

Hamnkassakontoret.

Stadsgården 14—16, 3 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen»; expeditionstid: 9,30—3, lördagar och helgdagsaftnar 9,30—2.

Uppbördsinspektör (19).

Lind, J. T.; träffas säkrast 1—3.

Kassör (15).

Åberg, P.

Hamnfogdar (14)

(dessutom provision å uppburna hamnavgifter).

Expeditionstid: under seglationstiden 8—6 (lördagar och helgdagsaftnar 9—5), vintertiden 9—3.

Bruzeliuss, A. G., hamnfogdekontoret Riddarholmshamnen 15, St.; t. 159 92, Norr 25 14; **Österdahl**, O. V., hamnfogdekontoret Klara strand, tullhuset för järnvägsgods, C.; t. Norr 94 32; **Hellman**, J. A., hamnfogdekontoret Blasieholmshamnen, Hovslagaregatan 4, C.; t. 324 95, Norr 40 55; **Anderson**, K. A., hamnfogdekontoret Stadsgården 14—16, 3 tr.; t. »hamnstyrelsen» (9—5); Söder 135 97 (övr. tider).

Bokhållare (13).

Hedlund, W.; Ericsson, K. A.

En extra bokhållare (3,900 kr.), en kassakontrollant (5), ett kontorsbiträde (5), en vaktmästare (6), sju hamnfogdebiträden (8; dessutom provision å av dem kontrollerad uppbörd), tre hamninkasserare (9), en extra hamninkasserare (2,700 kr.).

Hamnbyggnadsavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 1 tr., Sö.; t.: »hamnstyrelsen» (9—5); 207 32, Söder 348 13 (övriga tider); expeditionstid: 9—4.

Avdelningen uppgör förslag till stadens hamnar och sjöfartsleder med därtill hörande vattenbyggnader, broar m. fl. anläggningar samt verkställen byggnad och underhåll av desamma. Även i fråga om de färdigbyggda delarna av frihamnen åligger det avdelningen att verkställa underhållsarbeten. Den skall dessutom ombesörja nybyggnad och underhåll av de lokaler, som staden är skyldig att tillhandahålla tullverket.

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 25 maj 1914 påbörjades år 1915 arbetet med anläggande av en ny farled från Saltsjön till Mälaren genom Hammarbysjön och Årstaviken med sluss vid Skanstull (den s. k. Hammarbyleden). Totalkostnaderna för den nya leden, som beräknas bli fullbordad under år 1926, torde komma att uppgå till omkring 26,000,000 kr. T. o. m. år 1922 har av stadsfullmäktige för ändamålet anvisats inalles 19,700,000 kr. (Jfr Hammarbyledskommissionen, sid. 222.)

Instruktion. Prov. instruktion för överingenjören vid hamnbyggnaderna, antagen av hamnstyrelsen den 22 mars 1922.

Stat år 1923. Utgifter (utom arbetsanslagen): 201,560 kr.; inkomster: 1,080 kr.

Överingenjör och chef (26).

Lundberg, K. A. (förordnad t. o. m. 1925); mottagningstid: 1—4.

Förste ingenjör (23).

Sjödén, J.; mottagningstid: 2—4.

Arbetschef för Hammarbyleden (13,200 kr.).

Åberg, E. M.; mottagningstid: 2—4.

Ingenjörer (21).

Nilsson, E. J.; Semler, C.

Maskiningenjör (21).

Davidsson, O. W.

Ingenjörer (18).

Adler, B. F.; Ekelöf, G. S.; Eriksson, E. E.

Extra ingenjörer

(9,300—5,400 kr.).

Öhnell, K. G. W.; Anger, D. V. E.; Karlsson, A. A.; Wickert, K. A.; Hedström, E. A.; Bernell, S. M.; Bartoli, E. J. C.; Garberg, E. V.; Gustafson-Gråle, G. J.; Borgardt, K. A. A.

Fem extra ingenjörer och ritare (4,800—3,900 kr.).

Varvsingenjör

(8,100 kr.).

Bley, W. N.

Varvsbokhållare (15).

Stahre, G. A.

Ett ritbiträde (6), ett kontorsbiträde (5) fyra extra kontorsbiträden (2,880—1,320 kr.), en vaktmästare (6).

Hamnbyggmästare (16).

Tall, J. A.; Andersson, A. T.; Andersson, A. O.

Kranverkmästare (16).

Nicklasson, A. V. E.

Fyra verkmästare (14), en maskinistförmän (14), en verkmästare (12), sju verkmästare (5,100—4,800 kr.), en förrädmästare (4,800 kr.), tre ångbåtsbefälhavare (ej å stat) samt 610 arbetare.

Hamnkontoret.

Stadsgården 14—16, Sö.; t.: »hamnstyrelsen» (9—5); 207 36, Söder 304 02 (övriga tider); expeditionstid: vardagar 8—6 och sönd- och helgdagar 9—11.

Hamnkontoret, vars huvudsakliga uppgift är att handhava hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden, förestås av hamn-

kaptenen. Denne åligger sålunda i främsta rummet att ordna och öva tillsyn över trafikförhållandena i hamnen. Hamnkaptenen må varken för egen eller annans räkning idka något slags näring eller såsom förlagsman, delägare eller kommissionär vara intresserad i något yrke, som av sjöfarten är direkt beroende eller därmed står i omedelbart sammanhang.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa bestämd avgift, lotsa fartyg till vilken del som helst av stadens hamnområde, så ock anvisa fartyg tjänlig ankarplats och biträda med dess förläggande till förtöjning i land samt att, i vad på honom ankommer, vaka över efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter samt i förekommande fall vidtaga lämpliga åtgärder till rättelse eller göra anmälan hos hamnkaptenen. Då hamnlots icke är av tjänstegörömsål upptagen, skall han vara att träffa å hamnkotoret de tider på dagen, då det hålles öppet.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnpolisen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se ovan sid. 10). Hamnkaptenen och den honom underställda personalen åligger att biträda hamnpolisen vid utförandet av dess uppgifter.

Författningar. Hamnordning för Stockholm, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921, med ändring den 28 okt. 1922. Prov. instruktioner för hamnkaptenen och för hamnmästarna, antagna av hamnstyrelsen den 22 mars 1922. Instruktion för hamnlotsarna den 6 febr. 1877. Taxa å hamnlotsavgifter inom Stockholms hamnområde, fastställd av överståthållarämbetet den 24 febr. 1923. Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921.

Stat år 1923. Utgifter (utom driftkostnader): 172,510 kr.

Hamnkapten (21).

Holmer, C. O.; träffas säkrast 1—3.

Hamnmästare (17).

Synnerholm, C. J. B. (hamnkotoret, Värtan, t. 740 24, Norr 94 60); träffas säkrast 9,30—11 och 3—5; Jäderholm, J. O., träffas säkrast 9,30—11 och 3—5; Hilding, G. L. E., träffas säkrast 10—12 och 3—5.

Bokhållare (13).

Nilsson, B. A.

Hamnlotsar

(800 kr. jämte sportler).

T.: »hamnstyrelsen» (9—5); 207 57 (övr. tider).

Cederholm, P. G. R.; Petterson, G.; Åberg, G. M.; Wahlgren, G. E.; Westerberg, A. P. E.; en vakant.

Ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.).

Övermaskinist (16).

Björklund, C. G.

Sexton hamnförmän (7), en extra hamnförman (2,310 kr.).

Varuhallarna.

Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården; t. 59 48, Söder 347 12; expeditionstid: 7—6.

Författningar. Hamnordning för Stockholm den 15 juni 1921, § 11. Instruktion för föreståndaren för Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården, antagen av hamnstyrelsen den 16 mars 1914. Taxa och ordningsföreskrifter för begagnade av Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården samt källarna i samma byggnad, antagna av hamnstyrelsen den 9 mars 1914. Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer, i varuhallar, varuskjul eller källare i stora tullhuset i Stadsgården, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921.

Varuhallsföreståndare (11).

Milton, J. E.

Slusskontoret.

Nedre Slussgatan 3, Sö.; t. 125 56, Söder 338 89; expeditionstider: jan. 7—6, febr. 8—5, mars 7—6, april—december hela dygnet (å söndagar dock endast 6—12 f. m.).¹⁾

För varje genomfart av slussen betalas för fartyg kommande från in- eller utrikes ort för varje full ton av fartygets avgiftspliktiga dräktighet 8 öre, när fartyget är tomt, och 12 öre, då fartyget är lastat, dock ej under tre kronor.

Instruktion m. m. Taxa för genomfart av slussen, gällande intill utgången av år 1923, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1920. För år 1923 utgå avgifterna med 25 % förhöjning.

Stat år 1923. Utgifter: 159,340 kr.; inkomster: 135,210 kr.

Slussförmän (8).

Petterson, A. G.

Två biträden å slusskontoret (7), sju slussvakter (6), av vilka två tjänstgöra såsom förmän; sju extra slussvakter (2,400 kr.), en befälhavare å slussfärjan (3,240 kr.), en maskinist (3,000 kr.) och en besättningskarl tjänstgöra under nio månader av året.

¹⁾ Hamnstyrelsen äger dessutom rätt att, då särskilda förhållanden därtill föranleda, inställa slussningen under viss tid av dygnet.

Stockholms stads frihamnsnämnd.

Frihamnsnämnden.

Stockholms frihamn, Värtan; t. 744 78, 744 79; expeditionstid: 9—4,30.

I en skrivelse till stadsfullmäktige hemställde handelskammaren 1909 — med överlämnande av en utredning i frågan — om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en frihamnsanläggning vid Lindarängsområdet, söder om Värtahamnen. I en 1914 hos stadsfullmäktige väckt motion hemställdes om utredning angående lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm och särskilt vid Hammarby sjö. Med anledning av dessa initiativ beslöt stadsfullmäktige 1916 uppdraga åt beredningsutskottet att låta utreda frågan och framlägga de förslag, vartill sådan utredning kunde giva anledning. Sedan en tillsatt kommitté 1916 avgivit sitt betänkande, beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1917, att vid Lindarängen skulle anläggas en frihamn, till en början av provisorisk karaktär. Verkställandet av arbetena uppdrogs åt en särskild nämnd, Stockholms stads frihamnsnämnd. Den 31 jan. 1919 beviljade kungl. maj:t koncession å den provisoriska frihamnen för en tid av fem år från dess öppnande. En första del av den provisoriska frihamnen öppnades för trafik den 10 okt. 1919. Det för frihamnstrafik upplåtna området har sedermera successivt utvidgats, allt eftersom arbetena fortskridit. De av frihamnsnämnden färdigbyggda delarna av frihamnen överlämnas efter hand till hamnstyrelsen, som har att ombesörja underhållet av desamma. För frihamnens drift under de första fem åren bildades ett särskilt bolag, Stockholms frihamnsaktiebolag, vari stadsfullmäktige äga att tillsätta två styrelseledamöter och en suppleant samt en revisor jämte suppleant. (Ang. frihamnsaktiebolaget se vidare under avd. 4.)

Till arbetena vid frihamnsanläggningen — inklusive husbyggnader, krananordningar m. m. — hava stadsfullmäktige intill den 1 jan. 1923 anvisat inalles 23,819,231 kr.

Frihamnsnämnden består av fem ledamöter med två suppleanter, valda av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden äger antaga erforderlig tjänstepersonal ävensom att för utförande av åt nämnden uppdragna arbeten anlita avlönade sakkunniga biträden och, på sätt nämnden be-

stämmer, anställa arbetspersonal. Nämnden äger att hos vederbörande stadsmyndigheter rekvrirera för hamnanläggningens utförande erforderliga kartor och ritningar, förhyra disponibel arbetsmateriel samt, om den så finner nödigt, för särskilda arbetsuppgifter påkalla särskilt biträde. Vid nämndens sammanträden äger det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, att närvara samt därvid deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

För den årliga revisionen av nämndens förvaltning utse stadsfullmäktige tvänne revisorer med två suppleanter. När nämndens arbeten slutförts och revisionsberättelse för senaste verksamhetsår prövats av stadsfullmäktige, skall nämndens verksamhet anses hava upphört, varom hos kungl. maj:t göres anmälan.

Författningar m. m. Kungl. förordningen om frihamn den 15 nov. 1907, med ändringar den 20 dec. 1912, 4 juni 1913, 18 sept. 1916, 25 juni 1917, 16 juli 1919, 14 maj 1920 och 19 aug. 1921. K. frihamnsstadga den 23 sept. 1919. Instruktion för Stockholms stads frihamnsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Tillstånd till inrättande av en provisorisk frihamn i Stockholm, kungl. resolution den 31 jan. 1919. Reglemente för Stockholms frihamn, fastställt av kungl. maj:t den 23 sept. 1919. Taxa å hamnavgifter i Stockholms stads frihamn åren 1919—1923, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919. I fråga om denna taxa gäller tillsvidare intill 1923 års utgång, att avgifterna med vissa undantag utgå med 50 % förhöjning. Taxa å avgifter för begagnande av byggnad, magasinssrum eller upplagsplats inom Stockholms frihamn, fastställd av överståthållarämbetet den 16 juni 1920. Taxor för begagnande av hamnkranarna i Stockholms frihamn, fastställda av överståthållarämbetet den 21 april 1921. Taxa å avgifter för handräckning inom Stockholms frihamn, fastställd av överståthållarämbetet den 6 nov. 1919.

Stat år 1923. Utgifter: 3,513,706 kr. (därav att täckas med länemedel 3,239,706 kr.).

Frihamnsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Stendahl, S., grosshandlare.

Vice ordförande.

Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.

*Josephson, J., grosshandlare.

*Nylander, O. E., direktör.

Suppleanter.

Rissén, Hj. R., tullkassör.

*Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.

Frihamnsnämndens revisorer(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1922 års räkenskaper och förvaltning).

Hagelquist, K. F. P., sjökapten, stadsfullm.

Hüttner, M. S., grosshandlare.

Suppleanter:

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Byggnadschef
(15,480 kr.).

Berger, E. J., kapten.

Byggnadscheffsassistent
(9,300 kr.).

Ekwall, P. G.

Kamrerare och sekreterare.

Åmark, T. V.

En *bokhållare*, tre *kontorsbiträden*, två *verkmästare*, en *schaktmästare*, en *för-
rådsmästare*, två *utsättare* (samtliga å extra
stat) samt 204 *arbetare* (vid 1923 års början).

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, St.; t. 56 38; expeditionstid:
10—2.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande äligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 sept. 1867, och ny sådan utfärdades den 8 febr. 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 har ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) fastställts för nämnden den 19 mars 1920.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser inom sig för ett år ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har att pröva behov av och antaga mäklare, skeppsklarerare och notarii publici, anmäla vikarie för dem, återkalla mäklares och skeppsklarerares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen, vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistenter yttra sig om sökandes lämplighet, avgiva yttrande, där sådant av kungl. maj:t eller annan offentlig myndighet från nämnden infordras, ej mindre i frågor angående handel och sjöfart, än även i frågor angående handelsbruk, hos stadsfullmäktige och stadskollegiet samt stadens vederbörande förvaltningsmyndigheter göra framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behövlige, samt vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, skeppsklarerares, notarii publici och dispaschörs tjänsteutövning samt i övrigt ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart och göra de framställningar, som kunna därav föranledas.

Stockholms handelskammare har den 10 febr. 1920 ingått till kungl. maj:t med hemställan om vidtagande av åtgärder för indragning av handels- och sjöfartsnämnden och överflyttande

till andra lämpliga institutioner av de uppgifter, som ännu äligga nämnden. Stadsfullmäktige hava den 18 okt. 1920 i avgivet utlåtande förklarat sig ej hava något att erinra mot en sådan indragning.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 2,600 kr.

Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Lamm, H. F., grosshandlare.

Vice ordförande.

*Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

- Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.
- *Ericson, H. H. K., kommandör.
- *Johansson, A., direktör.
- Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.
- *Lovén, S. A., försäkringsdirektör.
- *Rissén, H. J. R., tullkassör.
- *Roberg, T., konsul.
- Rosengrén, C. O. L., grosshandlare.
- Rundquist, C. A., rådman.
- Stendahl, S., grosshandlare.

Sekreterare

(500 kr.).

Belfrage, J. K. E., börschef; t. 206 56; träffas 10—11.

En vaktmästare (450 kr.).

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten, som också på mäklares begäran förordnar vikarie att vid förfall för mäklaren bestrida dennes göromål.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlidade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. K. mäklareordningen den 9 juni 1893 med tillägg och ändringar den 8 febr. 1901, 20 nov. 1908 och 14 mars 1919.

Mäklare.

Berg, C. M. (spannmål, mjöl m. m.), Bredgränd 2, *St.*; t. 72 50, Norr 142 74.
Jonsson, A. V. (spannmål, foder m. m.), Katarina västra kyrkogata 8, *Sö.*; t. 87 99, Söder 121 25.
Klingbom, J. A. (spannmål, mjöl m. m.), Brunnsgård 6, *St.*; t. 13 86, Norr 12 11.
Winge, J. E. (spannmål, frö och foderämnen), Brunnsgård 2, *St.*; t. 85 00, 107 00, Norr 142 35.
Schmidt, G. A. (spannmål, mjöl, kolonialvaror och kemikalier m. m., börsauktioner å varor, Birgerjargatan 37, *C.*; t. 169 70.

Skeppsklarerare.

Skeppsklarerare antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter magistraten utfärdar förordnande. Skeppsklarerarna ombesörja, då de därom anmodas, fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmedla avtal om befraktningar, om försäljning av fartyg eller andelar däri, ombyggnad, reparation och utrustning av fartyg samt om sjöförsäkringar och biträda vid haveriuppgörelser. Skeppsklarerare, som därom av vederbörande anmodas, åligger att underärta skeppare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttagas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagivanden, att besörja om ingivande till tullkammaren av de för fartygs visitation och inklarering erforderliga handlingar, om föreskrivna avgifternas erläggande och om fartygs uppmätning, då sådan bör äga rum, att söka anskaffa laster och avsluta befraktningar, att, när fartyg skall avgå, föranstalta, dels att detsamma förses med alla de handlingar, som för lastens intagande och fartygets utklarering äro av nöden, ävensom med sådana handlingar,

som för resan och för fartygets inklarering å destinationsorten skola från avgångsorten medföras, dels ock att påbudna umgälder betalas och lots, då sådan erfordras, varder anskaffad, samt att i övrigt noggrant och redligt meddela redare, ägare av gods och skeppare de råd och det biträde, som kan lända till bevarande av deras rätt och fördel.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Författning. Kungl. skeppsklarerareordningen den 9 juni 1893, med prov. ändringar den 22 april 1921 och 15 juni 1922.

Skeppsklarerare.

Roberg, T. (firma: *AB. Olson & Wright*), Skeppsbron 18, *St.*; t. 6 73; expeditionstid: 9—5.
de Perre, O. J. B. P. (firma: *Boman, E. R.*), Skeppsbron 30, *St.*; t. 6 74; expeditionstid: 9—5.
Thulin, P. G. N. (firma: *Nordström & Thulin*), Skeppsbron 34, *St.*; t. 4 23; expeditionstid: 9—5.

Notarii publici.

Notarii publici antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten. Notarius publicus verkställer, då han därom anlitas, sådana inom hans tjänstgöringsområde förekommande protester och andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar kunna eller böra av notarius publicus utföras; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock att, då han ej har hinder av andra ämbetsgöromål, på anmodan bevitna underskrifter, bestyrka riktigheten av översättningar och avskrifter samt öfvervara utlottningar av obligationer ävensom besiktningar, varom i sjölagen säges. I övrigt äger han att efter anmodan öfvervara jämväl andra förrättningar samt att lämna allmänheten biträde med upprättande av handlingar, som det icke enligt lag eller författningar tillkommer annan myndighet att utfärda.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.
Stadga. K. stadga angående notarii publici-befattningen den 6 okt. 1882 med ändringar den 10 juli 1899, 13 dec. 1912 och 30 sept. 1921.

Notarii publici.

Oldenburg, U.; Drottninggatan 4, *C.*; t. 14 06, Norr 29 36; personlig mottagningstid: 9—10; expeditionstid: 9—3.
Fürstenberg, O. L.; Gustav Adolfs torg 18, *C.*; t. 16 81 (personligen), 17 71 (expeditionen); expeditionstid: 9—3.
Svensson, U. E.; Drottninggatan 4, *C.*; t. 66; expeditionstid: 9—3.
Nissen, B. J. H.; Gustav Adolfs torg 18, *C.*; t. 16 81 (personligen), 17 71 (expeditionen); expeditionstid: 9—3.

H & S.

Kompromissrätten.

Skiljaktiga meningar i avseende å tillämpning-
en av handelsbruk samt andra tvister, grun-
dande sig å merkantila förhållanden, må hän-
skjutas till avgörande av en kompromissrätt, be-
stående av fem ojäviga och sakkunniga män,
varav en lagkunnig. Denne sistnämnde jämte
tvenne andra ledamöter och trenne suppleanter
utses för varje år av Stockholms stads handels-
och sjöfartsnämnd samt Stockholms stads köp-
mannaförenings styrelse. Parterna utse för varje
mål var sin kompromissarie.

Kompromissrätten har ännu icke behövt sam-
manträda. Handels- och sjöfartsnämnden beslöt
därför år 1912 att t. v. icke utse några ledamöter
i kompromissrätten.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa
utredning och fördelning av gemensamt haveri,
varmed enligt § 187 sjölagen förstås skada,
som till räddning ur en fartyg och last gemen-
samt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg
eller last, ävensom all annan uppoffring, som
göres för sådant ändamål, samt skada och kost-
nad, som vållas eller uppkommer till följd af
dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt
vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas
av fartyg, frakt och last i förhållande till var-
deras värde. Enligt sjölagens § 218 skall
även utredning och fördelning av i nämnda lag-
rum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas
av dispaschör, om någon, som har del i have-
riet, påfordrar detta. Slutligen har dispaschör
att, om tvist uppstår angående ersättningsskyl-
dighet, som på grund av försäkringsavtal enligt

sjölagens bestämmelser må åligga försäkrings-
givare, härom avgiva yttrande. Dispaschörens
å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dis-
pasch, och, om detta utlåtande ej inom viss
tid överklagas, vinner det laga kraft och blir
för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsen-
det den 10 november 1911 skall i vardera
av städerna Stockholm och Göteborg finnas
anställd en dispaschör med visst bestämt tjänst-
göringsområde. Som biträde åt vardera av
dispaschörerna skall anställas en dispaschörs-
assistent. Dispaschör tillsättes av konungen
och dispaschörsassistent förordnas för en tid
av två år i sänder av magistraten i staden.
För behörighet att söka dispaschörs- eller dis-
paschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att
hava fullgjort vad för behörighet att utöfa
domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i sta-
den är den myndighet, under vilken dispaschör
och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten,
varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att
övervaka dispaschörs tjänsteutövning. Dispaschör
åtnjuter arvode för de av honom upprättade
dispascher enligt kungl. maj:ts den 19 jan. 1888
utfärdade taxa. Dispaschörsassistenten åtnjuter
arvode (2,000 kr. om året) av statsmedel.

Dispaschör.

Hasselrot, P. A.; träffas å ämbetsrummet, Stads-
gården 10, Sö., 10—2; t. 10 76.

Dispaschörsassistent.

Linders, E. A. A.

Kamrerare.

Sterne, P. V.

Stockholms stads löneavtalsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Löneavtalsnämnden.

*Stadshuset, 3 tr., C.; t. »stadshuset»
(sekreteraren se nedan).*

Frågan om arbets- och lönevillkor för kommunens fasta arbetare har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för behandling av stadsfullmäktige och stadens myndigheter. Förslag om utredning därav framlades i motioner hos stadsfullmäktige bl. a. 1905 och 1908. I olika motioner 1909 och 1910 föreslogs, att en särskild nämnd skulle inrättas för handläggning av arbets- och löneförhållanden för arbetare och med dem likställd personal vid stadens arbeten. 1910 framlades även ett av stadens arbetschefer och stadskamraren utarbetat förslag till »stamanställning» av arbetare i stadens tjänst. Stadsfullmäktige beslöt emellertid 1913 att avslå detta förslag och hänsköto i stället hela frågan för utredning till en kommitté. Denna framlade 1918 förslag om inrättande av en »Stockholms stads arbetarelöne-nämnd» samt rörande formerna för ordnande vid stadens arbetsföretag av drifts- och arbetspersonalens arbets- och lönevillkor. Detta förslag blev med vissa ändringar antaget av stadsfullmäktige, som den 27 juni 1918 beslöt tillsättandet av *Stockholms stads löneavtalsnämnd*.

Enligt nu gällande instruktion åligger det löneavtalsnämnden att å stadens vägnar handlägga och avgöra ärenden rörande arbets- och lönevillkor för den vid stadens arbetsföretag anställda drifts- och arbetspersonalen, dock ej i fråga om personal, upptagen på stadens lönestat, eller i fråga om ämne, varom stadsfullmäktige förbehållit sig att besluta. Nämnden handhaver därjämte de övriga hithörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Innan beslut fattas i något ärende, skall den nämnd eller styrelse, som ärendet rör, lämnas tillfälle att meddela upplysningar och uttala sin mening; nämnder och styrelser äro skyldiga att härutinnan tillhandagå löneavtalsnämnden. Arbetschef, som icke är ledamot av nämnden (se nedan), eller, vid förfall för honom, hans ställföreträdare i tjänsten skall kallas till sammanträde, där ärende, som rör honom underlydande personal, skall handläggas, samt äger därvid deltaga i nämndens överläggning och få sin mening, där den avviker från nämndens beslut, antecknad till protokollet. Nämnden är berättigad att för utöfvandet av sin verksamhet anlita utomstående sakkunniga, ävensom att utse en eller flera per-

soner inom eller utom nämnden att å dess vägnar föra förhandling eller vidtaga andra förberedande åtgärder.

Löneavtalsnämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige, samt en av stadens arbetschefer jämte suppleant för denne. Den sistnämnde ledamoten jämte dennes suppleant utses vid sammanträde, utlyst av nämndens ordförande, av de högsta cheferna vid sådana stadens verk, där minst 100 arbetare sysselsätas. De fem av stadsfullmäktige valda ledamöterna och suppleanterna för dem utses bland personer, vilka tillhöra sådana nämnder eller styrelser, under vilka lyder arbetarpersonal, som enligt vad ovan nämnts beröres av löneavtalsnämndens verksamhet. Tjänstgöringstiden för av verkscheferna utsedd ledamot samt dennes suppleant liksom även för av stadsfullmäktige valda ledamöter och suppleanter är två år. Nämnden har inom sig utsett två delegerade för handläggning av vissa förvaltningsärenden.

Nämndens förvaltning granskas årligen av tre av stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads löneavtalsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring den 24 nov. 1922. Allmänna bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads arbeten, antagna av löneavtalsnämnden och svenska kommunalarbetsareförbundet den 12 juli 1919, med ändringar den 14 jan. 1920. Specialbestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid [stadens särskilda verk], gällande från den 1 jan. 1923. Förhandlingsregler mellan svenska städernas förhandlingsorganisation och svenska kommunalarbetsareförbundet, antagna den 1 juni 1922.

Stat år 1923. Utgifter: 23,610 kr.

Löneavtalsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfulln.

Vice ordförande.

Ahlström, W., handlande, stadsfulln.

LaN.

Övriga ledamöter.

- Berndtson**, C. F., chaufför, stadsfullm.
***Persson**, P. G., faktor, stadsfullm.
Rissén, H. J., tullkassör.
***Åkerlindh**, J. G., direktör, stadsfullm.
Dahlander, R., direktör för gas- och elektricitets-
 verken (vald av stadens arbetschefer).

Suppleanter.

- Cervin**, N. H., skräddarmästare, stadsfullm.
***Hultman**, G. H., civilingenjör, stadsfullm.
Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.
Törnberg, A. O. Oson, förste reparatör.
***Öhrström**, K. O. A., kapten.
Tingsten, K. A., tf. gatudirektör (vald av stadens arbetschefer).

Sekreterare

(3,000 kr.).

- Arnoldsson**, B. I., tjl., *tjf.* Wallin, K. H. A.;
 t. 241 33.

Löneavtalsnämndens delegerade.

- Åkerlindh**, J. G.; **Åkerman**, G. R. J., ordf.

Löneavtalsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
 1922 års förvaltning).

- Almström**, O. H., disponent, stadsfullm.
Holmblad, D., grosshandlare.
Pettersson, K. G. A., föreståndare, stadsfullm.

Svenska städernas förhandlingsorganisation.

*Kansli: Hornsgatan 1, Sö.; t. 241 33;
 expeditionstid: 9—12, 1—4.*

Svenska städernas förhandlingsorganisation, som på initiativ av svenska stadsförbundet bildades år 1920, har till ändamål att tillvarata städernas, köpingarnas och municipalsamhälle-
 nans intressen i frågor, om vilka förhandlas med hos dem anställda arbetare, och verka för likformighet ifråga om arbets- och lönevillkor för kommunernas arbetare genom att samla erfarenhet från detta verksamhetsfält samt genom åstadkommandet av en hela landet omfattande ordning i avtalen mellan städerna och deras arbetare, upphyggd på grundval av gemensam förhandlingsordning och vissa huvudbestämmelser i avtalen. Berättigade till inträde i organisationen äro svenska städer, köpingar och municipalsamhälle. Organisationen företrädes av ombudsmöte, styrelse och förhandlingsdelegation. Vid *ombudsmöte* företrädes varje medlem av ett ombud, vilket utses av för avtals- och lönefrågor särskilt tillsatt nämnd, eller, där sådan icke finnes, av drätselkammare, kommunal- eller municipalnämnd. Ordinarie ombudsmöte äger

rum vart tredje år. Vid omröstning å ombudsmöte tillkommer ombud olika antal röster efter folkmängden i den stad, ombudet företräder. *Styrelsen*, som består av sju ledamöter med sju suppleanter, väljes vid ordinarie ombudsmöte för tiden intill dess nästa ombudsmöte avslutats och åligger att handhava organisationens ekonomiska och administrativa angelägenheter samt att i övrigt bevaka dess intressen. För löpande angelägenheter har styrelsen inom sig utsett ett verkställande utskott. *Förhandlingsdelegationen* består av sju ledamöter med en suppleant för varje. Självskrivna äro styrelsens ordförande (vid förfall för honom vice ordföranden) samt ombuden för Stockholm, Göteborg och Malmö. Delegationens icke självskrivna ledamöter utses vid ordinarie ombudsmöte för samma tid som styrelsen. — Organisationen medlemmar erlägga årsavgift med högst 3 kr. för varje fullt 100-tal invånare (för år 1923 utgör avgiften 2 kr.).

Organisationens kansli har till huvudsaklig uppgift att insamla och bearbeta material rörande kommunalarbetarnas löne- och arbetsförhållanden, att jämväl i övrigt följa utvecklingen i arbetarfrågor, att besvara till kansliet inkomna förfrågningar samt att i mån av behov lämna medlemmarna biträde vid förhandlingar med hos dem anställda arbetare.

Stockholms stads löneavtalsnämnd, som tidigare vid avtalsförhandlingar med kommunalarbetareförbundet samverkat med avlöningsnämnderna i Göteborg och Malmö, bemyndigades av stadsfullmäktige den 24 april 1922 att å stadens vägnar ingå i förhandlingsorganisationen. Denna omfattade den 1 jan. 1923 37 städer, sysselsättande sammanlagt omkring 14,000 kommunalarbetare.

Stadga. Stadga för svenska städernas förhandlingsorganisation, antagen vid det konstituerande ombudsmötet den 10 april 1920, med ändring den 29 okt. 1921.

Förhandlingsregler m. m. Med svenska kommunalarbetareförbundet har organisationen den 13 nov. 1920 ingått två huvudavtal: Regler vid förhandlingar mellan till svenska städernas förhandlingsorganisation anslutna kommuner och svenska kommunalarbetareförbundet angående uppkomma meningsskiljaktigheter och tolkning av gällande avtal, samt Allmänna bestämmelser i kommunala kollektivavtal. Förhandlingsreglerna föreskriva bl. a. obligatoriskt skiljedomsförfarande i två instanser ifråga om rättsstvister; för intressetstvister är skiljedomsförfarandet fakultativt. De allmänna bestämmelserna tillämpas av alla till organisationen anslutna städer utom Stockholm, Göteborg och Malmö, för vilka f. n. gälla särskilda »allmänna bestämmelser» (se ovan sid. 197), som emellertid uppsagts till den 1 okt. 1923. — De mellan förhandlingsorganisationen och svenska kommunalarbetareförbundet ingångna huvudavtalen gälla för kalenderår med 6 månaders uppsägning.

Styrelsens ledamöter.*Ordförande.*

Bagge, G. A., professor, stadsfullmäktis 2:e vice ordf., Stockholm.

Vice ordförande.

Ewerlöf, K. G., rådmän, Uppsala.

Övriga ledamöter.

Graneli, W., civilingenjör, Jönköping; **Janzen, G. A.**, förtroendeman, Norrköping; **Schön, P. M. E.**, överingenjör, Hälsingborg; **Silfverstolpe, D. O. M.**, maskindirektör, Göteborg; **Zacco, C. Y.**, byggnadschef, Gävle.

Suppleanter: **Berg, G. E.**, stadsombudsman, Karlstad; **Brundin, G. R. V.**, överpostmästare, Malmö; **Gagge, L. G.**, civilingenjör, Sundsvall; **Hedman, K. Hj.**, lokomotivförare, Luleå; **Laurén, E.**, fabriksförvaltare, Eskilstuna; **Lindholm, H.**, direktör i svenska stadsförbundet, Stockholm; **von Sydow, J.**, belysningschef, Örebro.

Sekreterare.

Wallin, K. H. A. (se ovan).

Förhandlingsdelegationens ledamöter.*Ordförande.*

Bagge, G. A., professor, stadsfullmäktis 2:e vice ordf., Stockholm.

Övriga ledamöter.

Brundin, G. R. V., överpostmästare, Malmö; **Ewerlöf, K. G.**, rådmän, Uppsala; **Janzen, G. A.**, förtroendeman, Norrköping; **Schön, P. M. E.**, överingenjör, Hälsingborg; **Silfverstolpe, D. O. M.**, maskindirektör, Göteborg; **Åkerman, G. R. J.**, borgarråd, stadsfullmäktis, Stockholm.

*Suppleanter*¹⁾: **Nilsson, J.**, redaktör, Malmö; **Graneli, W.**, civilingenjör, Jönköping; **Järte, O. E. F.**, byråchef, Stockholm; **Zacco, C. Y.**, byggnadschef, Gävle; **Petri, T. F.**, sekreterare, Göteborg; **Åkerlindh, J. G.**, direktör, stadsfullmäktis, Stockholm.

Kommunala skiljenämnder för arbetarfrågor.

Enligt mellan svenska städernas förhandlingsorganisation och svenska kommunalarbetsförbundet den 13 nov. 1920 upprättade förhandlingsregler skall för avgörande i sista instans av uppkomna meningsskiljaktigheter och tolkning av gällande avtal tillsättas en riksnämnd, vald för ett år i sänder och bestående av nio ledamöter, av vilka tre utses av svenska städernas förhandlingsorganisation, tre av svenska kommunalarbetsförbundet, och de tre övriga ledamöterna (jämte en suppleant) av kungl. maj:t, som tillika förordnar en av sistnämnda ledamöter som

¹⁾ Suppleanterna äro här upptagna i samma ordningsföljd som de ordinarie ledamöter, vilkas resp. ersättare de äro.

riksnämndens ordförande och en som dess vice ordförande. För var och en av de förstnämnda sex ledamöterna utses i enahanda ordning två suppleanter.

För behandling i första instans av uppkomna meningsskiljaktigheter och tolkning av gällande avtal upprättas i varje till förhandlingsorganisationen ansluten kommun en lokal skiljenämnd. Varje sådan skiljenämnd utses för ett år i sänder och består av fem ledamöter, av vilka två (med två suppleanter) utses av för avtals- och lönefrågor särskilt tillsatt nämnd, resp. drätselkammare, kommunal- eller municipalnämnd och två (med två suppleanter) av svenska kommunalarbetsförbundet, medan den femte ledamöten, tillika ordförande, väljes av de sålunda utsedda eller, om dessa icke kunna enas, av statens förlikningsman i vederbörande distrikt.

Riksnämnden.

Eriksson, K., försäkringsdirektör, Kvarnzellus, S. H., landshövding, ordf., **Ribbing, S.**, byråchef, vice ordf. (utsedda av kungl. maj:t); **Bagge, G. A.**, professor, stadsfullmäktis 2:e vice ordf., **Ewerlöf, K. G.**, rådmän, **Schön, P. M. E.**, överingenjör (utsedda av svenska städernas förhandlingsorganisation); **Lindqvist, A. H.**, förutv. statsråd, **Nordgren, F. L.**, förtroendeman, **Storm, N. G. K.**son, ombudsman (utsedda av svenska kommunalarbetsförbundet).

Suppleanter: **Kjäll, Hj. P.**, länsassessor (utsedd av kungl. maj:t); **Graneli, W.**, civilingenjör, **Janzen, G. A.**, förtroendeman, **Kamfendahl, F. E.**, civilingenjör, **Zacco, C. Y.**, byggnadschef, **Ene-roth, H. J. E.**, stadsombudsman, **Holmström, Y. V.**, direktör (utsedda av svenska städernas förhandlingsorganisation); **Carlsson, O.**, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullmäktis, **Åberg, K.**, gasverksarbetare, **Persson, N. O.**, expeditor, **Söderberg, P.**, ombudsman, **Andersson, T. A.**, ombudsman, stadsfullmäktis, **Nilsson, E.**, expeditor (utsedda av svenska kommunalarbetsförbundet).

Lokala skiljenämnden i Stockholm.*Ordförande.*

Molin, J. A. E., byråchef.

Av löneavtalsnämnden utsedda ledamöter.

Masreliez, G. V., revisionssekreterare, stadsfullmäktis; **Thelander, C. T. F.**, ingenjör.

Suppleanter: **Cederstrand, C. O.**, polisassessor; **Forssberg, E. V.**, direktör, stadsfullmäktis.

Av svenska kommunalarbetsförbundet utsedda ledamöter.

Tholin, C. E., ledamot av arbetsrådet; **Bengtsson, A.**, kassör.

Suppleanter: **Ljungqvist, B. O.**, ombudsman; **Flodin, C. A.**, ombudsman.

LaN.